

Změny v exekucích od října 2024

Dne 3. září vyšel ve Sbírce zákonů zákon č. 252/2024 Sb., který novelizuje řadu zákonů z oblasti exekucí a insolvence. Jmenovitě se jedná o zákony:

- zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon)
- zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád
- zákon č. 119/2001 Sb., kterým se stanoví pravidla pro případy souběžně probíhajících výkonů rozhodnutí
- zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád)
- zákon č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správcích

jehož podstatná část nabývá účinnosti od 1. října 2024.

Novela se týká několika oblastí:

1.	Výjimka z insolvenčního deponování srážek pro běžné výživné Blíže viz uvedený zákon.
2.	Zvláštní srážky na zálohu insolvenčních nákladů před schválením oddlužení Blíže viz uvedený zákon.
3.	Odsunutí účinku exekučních rozhodnutí do následujícího měsíce V exekuci srážkami ze mzdy doposud platilo, že plátcí mzdy museli v průběhu exekuce srážkami ze mzdy reagovat na každé nové rozhodnutí či relevantní informaci okamžitě, bez zbytečného odkladu. Pokud jim byl doručen exekuční příkaz srážkami ze mzdy, byli povinni ihned při nejbližší výplatě zahájit provádění srážek ze mzdy povinného. Podle nově přijatého ustanovení § 282a občanského soudního řádu se veškeré operace s exekucemi posouvají na následující kalendářní měsíc. Jedná se o případy všech doručených rozhodnutí plátcí mzdy či jim zjištěných skutečností, na jejichž základě má plátcé mzdy: <ul style="list-style-type: none">• začít provádět srážky ze mzdy (tj. doručení exekučního příkazu, rozhodnutí o změně plátce mzdy či rozhodnutí o pokračování v odložené exekuci, předložení zápočtového listu či oznámení povinného o existenci převzatých exekucí v rámci změny plátce mzdy apod.),• přestat provádět srážky ze mzdy (tj. doručení rozhodnutí o zastavení či částečném zastavení exekuce, rozhodnutí o zrušení exekučního příkazu, rozhodnutí o povolení odkladu exekuce apod.),• změnit výši prováděných srážek ze mzdy (tj. doručení rozhodnutí v režimu několika plátců mzdy či rozhodnutí o zvýšení běžného výživného, doložení skutečností ovlivňujících výši nezabavitelných částek na vyživované osoby, zahájení nebo ukončení exekuce pro výživně uplatněné vyživované osoby, zahájení nebo ukončení čtvrté exekuce apod.). Je třeba zdůraznit, že každé takové doručené rozhodnutí či zjištěnou skutečnost musí plátcé mzdy zohlednit až v dalším kalendářním měsíci, takže tak nesmí učinit v měsíci, kdy k dané okolnosti došlo, přestože by to třeba byl schopen bez větších problémů stihnout. Týká se to jak situací ve prospěch povinného (pozdější zahájení srážek, pozdější zvýšení srážek), tak situací v jeho neprospěch (pozdější snížení srážek, pozdější přerušování odložených srážek, teoreticky také pozdější ukončení srážek). V případě různých variant úplného zániku exekuce však dojdeme k natolik nepraktickým až absurdním dopadům, že lze v praxi tak jako doposud u většiny plátců mzdy očekávat spíše okamžité ukončování srážek, jakkoliv to neodpovídá přesné dikci zákona.
4.	Změna výpočtu výše exekučních srážek podle tzv. pravidla čtyř exekucí Jednoznačně nejvýraznější legislativní změnou je zásah do tradičních pravidel pro výpočet srážek ze mzdy, který se ale uplatní jen u části povinných. Novela § 279, § 280 a § 301 občanského soudního řádu spolu s novým § 6a zákona č. 119/2001 Sb, kterým se stanoví pravidla pro případy souběžně probíhajících výkonů rozhodnutí, zde cílí na notorické dlužníky s větším počtem exekucí srážkami ze mzdy, u nichž chce očividně dosáhnout vyšší efektivity prováděných exekucí. Nový způsob výpočtu se uplatní pouze v případě, že jsou u plátce mzdy vedeny vůči povinnému nejméně čtyři exekuce srážkami ze mzdy (jakákoliv kombinace soudních výkonů rozhodnutí, exekucí soudního exekutora, daňových exekucí a exekucí správních). Naopak nemá vůbec žádný vliv, pokud je vůči povinnému u plátce mzdy vedena také případná exekuce příkázáním jiné peněžité pohledávky (typicky k postižení přeplatku z ročního zúčtování daně) anebo se provádějí sjednané či zákonné srážky ze mzdy. Poté, co je plátcí mzdy doručen čtvrtý exekuční příkaz srážkami ze mzdy, uplatní se nový způsob výpočtu výše srážek. S přihlédnutím k novému § 282a občanského soudního řádu se tak však nestane ihned, ale až v následujícím kalendářním měsíci po doručení čtvrtého exekučního příkazu. Není přitom podstatné, zda se na ně skutečně sráží, zda jsou tyto exekuce dosud nepravomocné, zda u nich eventuálně došlo k odkladu, apod. Jakmile naopak některá exekuce zanikne (je plně realizována plátcem mzdy, nebo je zastavena, popř. zrušena, apod.), takže počet vedených exekucí poklesne pod čtyři, přestává plátcé mzdy uplatňovat nový způsob výpočtu podle pravidla čtyř exekucí a vrací se zpátky k výpočtu tradičnímu. Vzhledem k § 282a občanského soudního řádu se tak opět stane až v následujícím kalendářním měsíci po zániku čtvrté exekuce.

Obdobně se do vedených exekucí počítají také převzaté exekuce srážkami ze mzdy, které je plátcem mzdy povinen provádět v důsledku změny plátce mzdy podle § 293 až § 296 občanského soudního řádu. Zde se ovšem zákonodárce dopustil nešťastné formulace, která právní úpravu zbytečně a nejspíš neúmyslně komplikuje. Stále platí, že nový plátcem mzdy je povinen pokračovat v exekuci srážkami ze mzdy, která byla nařízena u dřívějšího plátce mzdy povinného, jakmile se o takové přebírané exekuci dozví mimo jiné z potvrzení o zaměstnání (tzv. zápočtového listu), popř. přímo od povinného.

Dokud mu však nebude doručeno také novelou vyžadované související '**rozhodnutí o změně plátce mzdy ve smyslu § 294 odst. 3 občanského soudního řádu**', nemůže být taková prováděná exekuce započítána pro účely uplatnění nového způsobu výpočtu v rámci pravidla čtyř exekucí. Jedná se o komplikaci, která bude nového plátce mzdy bohužel provázet větší či menší počet měsíců po nástupu povinného do zaměstnání.

Poznámka autora:

Postup získání tohoto '**rozhodnutí**' je uveden v zákoně č. 99/1963 Sb. Občanský soudní řád, §294:

*** Znění tohoto paragrafu: ***

§ 294

(1) Ten, kdo přijímá zaměstnance do práce, je povinen vyžádat si od něho potvrzení vystavené tím, u koho naposledy pracoval, o tom, zda byl nařízen výkon rozhodnutí srážkami z jeho mzdy, kterým soudem a v čí prospěch. Takové potvrzení je povinen každý zaměstnavatel vydat zaměstnanci, který u něho přestal pracovat; to obdobně platí pro plátce jiných příjmů (§ 299), z nichž byly prováděny srážky, jestliže bylo jejich provádění ukončeno, ačkoliv pohledávka není uspokojena.

(2) Zjistí-li ten, u koho povinný nastoupil nově do práce, že byl nařízen výkon rozhodnutí srážkami z jeho mzdy, oznámí to bez odkladu soudu, který výkon nařídil.

(3) Soud tomu, u koho povinný nastoupil nově do práce, doručí do vlastních rukou usnesení, ve kterém ho vyrozumí o nařízení výkonu rozhodnutí srážkami ze mzdy, seznámí ho s dosavadním průběhem výkonu rozhodnutí, zejména s výši dosud provedených srážek, uvede, jak vysoká je pohledávka, pro kterou mají být srážky dále prováděny, a jaké je její pořadí; vyzve ho, aby ode dne, kdy mu bude usnesení podle tohoto odstavce doručeno, ve srážkách ze mzdy povinného pokračoval, a upozorní ho na všechny jeho povinnosti při výkonu rozhodnutí srážkami ze mzdy.

*** konec citace *****

Dle tohoto výňatku musí uvedený dokument vystavit soud, který exekuci nařídil, a to na žádost nového zaměstnavatele.

Nový způsob výpočtu se vůbec neuplatní u povinných, kteří pobírají důchod a splňují další podmínky pro uplatnění výjimky z pravidla čtyř exekucí, přestože se jinak vůči nim vede požadovaný počet exekucí:

- **povinný pobírá důchod**, a to starobní, invalidní pro invaliditu druhého nebo třetího stupně anebo sirotčí,
- **povinný doloží toto pobírání důchodu** plátcem mzdy (ledaže je tímto plátcem mzdy přímo plátcem důchodu, jenž pobírání takového důchodu zjistí z úřední povinnosti)
- **výše jedné třetiny zbytku čisté mzdy** povinného nepřesáhne hranici stanovenou v § 279 odst. 5 písm. b) občanského soudního řádu, která aktuálně ční 1 089 Kč.

Pokud jsou splněny předpoklady pro aplikaci nového způsobu výpočtu výše srážek ze mzdy v rámci popsaného pravidla čtyř exekucí, zaměstnavatel bude ze zbytku čisté mzdy povinného po odečtení nezabavitelných částek vždy srážet dvě třetiny, bez ohledu na charakter vymáhaných pohledávek. Nebude je tedy srážet pouze pro přednostní pohledávky, jak je tomu tradičně, ale i pro pohledávky nepřednostní. V rámci pravidla čtyř exekucí tudíž nezvykle platí, že se druhá třetina výjimečně sráží pro všechny pohledávky, přednostní i nepřednostní.

1. S takto vypočtenými srážkami ze mzdy se pak naloží obdobně jako při tradičním rozdělování srážek mezi jednotlivé věřitele. Nejprve zaměstnavatel přistoupí k rozdělení srážené částky druhé třetiny, k níž připočítá případnou plně zabavitelnou částku. V rámci tohoto rozdělování druhé třetiny se vždy nejprve hradí pohledávky výživného (běžného, dlužného a nakonec náhradního), a to bez ohledu na jejich pořadí. Pokud se sejde více exekucí pro pohledávky výživného, uspokojují se jeho jednotlivé druhy (nejprve veškeré běžné výživné, pak veškeré dlužné výživné a nakonec veškeré náhradní výživné) poměrně podle výše běžného výživného. Po uspokojení veškerého výživného přicházejí na řadu zbylé přednostní pohledávky, které se uspokojují podle svého pořadí (a při stejném pořadí poměrně podle své výše).
2. Po vypořádání druhé třetiny přistoupí zaměstnavatel k rozdělení první třetiny. K té připočítá případnou dosud nevyčerpanou plně zabavitelnou částku a v rámci pravidla čtyř exekucí nově k první třetině připočítá také dosud nevyčerpanou částku samotné druhé třetiny. V rámci rozdělování první třetiny se všechny pohledávky standardně uspokojují pouze podle svého pořadí (a při stejném pořadí opět poměrně podle své výše)

Rozhodnutí o tom, zda uplatnit či neuplatnit **Pravidlo čtyř** podle výše uvedených kritérií a rozdělení obou celkových sum srážek (samostatně první a druhá třetina) na jednotlivé exekuce dle výše uvedených bodů 1 a 2 provádí samozřejmě program.

Zpracoval Běťák, 30. října 2024